

ایران باستان

بزرگمهر بختگان

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۵ خرداد ۱۳۹۲ / ۲۰ دقیقه مطالعه

بزرگمهر بختگان

چکیده مقاله

... بزرگمهر بختگان (سده ۶ میلادی) فرزند بختگ وزیر خردمند خسرو انوشیروان شاهنشاه ساسانی بود. در برخی نوشتار بزرگمهر بابرزو یا برزویه پزشک دربار انوشیروان یکسان انگاشته شده است که شاید به دلیل همزمانی این دو بوده باشد. نخست بزرگمهر برای آموزش و پرورش فرزند انوشیروان، هرمز گماشته شده بود. هرمز نسبت به بزرگمهر خوش رفتاری ننمود و استاد را از خود آزد، اما سپس از کرده خود پشیمان شد و جایگاه بزرگمهر بالا گرفت، تا آنکه به وزارت رسید و در امور کشوری با شایستگی بسیار به انوشیروان خدمت نمود. اد

بزرگمهر بختگان

...

بزرگمهر بختگان (سده ۶ میلادی) فرزند بختگ وزیر خردمند خسرو انوشیروان شاهنشاه ساسانی بود. در برخی نوشتار بزرگمهر بابرزو یا برزویه پزشک دربار انوشیروان یکسان انگاشته شده است که شاید به دلیل همزمانی این دو بوده باشد.

نخست بزرگمهر برای آموزش و پرورش فرزند انوشیروان، هرمز گماشته شده بود. هرمز نسبت به بزرگمهر خوش رفتاری ننمود و استاد را از خود آزد، اما سپس از کرده خود پشیمان شد و جایگاه بزرگمهر بالا گرفت، تا آنکه به وزارت رسید و در امور کشوری با شایستگی بسیار به انوشیروان خدمت نمود.

ادامه ادامه نوشتار

مجسمه بزرگمهر در میدان بزرگمهر اصفهان

مجسمه بزرگمهر در میدان بزرگمهر اصفهان

خردمندی و تدبیر بزرگمهر

داستان‌های بسیار از خردمندی او گفته‌اند. از داستان‌های مشهور بزرگمهر پاسخی است به این پرسش در پیشگاه انوشیروان داده است:

که بزرگ‌ترین بدبختی چیست؟

فیلسوف یونانی گفت «پیری و کُودنی که با تنگدستی و نداری با هم باشد»، دانشمند هندی گفت «بیماری‌های جسمی که با دردهای روحی فزون گردد»، بزرگمهر گفت که «آدمی ببیند که عمرش در حال به پایان رسیدن است و کار نیکی نکرده‌باشد، این بدترین بدبختی هاست.» این پاسخ در پیش خسرو بسیار پسندیده آمد و مقام و ارج بزرگمهر در برابر دانشمندان و فیلسوف‌های خارجی نمایان شد.

همچنین گویند وقتی پادشاه هند دستگاه شطرنج نزد پادشاه ایران فرستاد، بزرگمهر اسرار آنرا کشف کرد و در برابر بازی تخته نرد را اختراع نمود. این رویداد در متنی پهلوی بنام چترنج نامک آمده‌است. نوشتاری به زبان پهلوی بنام پندنامک و زرگمهر بختگان یعنی پندنامه بزرگمهر پسر بختگان بدو منسوب است که دارای ۴۳۰ واژه است. همچنین در جوامع الحکایات آمده است روزی از سرزمین روم نامه‌ای به انوشیروان رسید. در نامه مطلبی چیستان گونه نوشته شده‌بود. همه دانشمندان بزرگ شهر گردآمدند تا نامه را بخوانند، اما نتوانستند ولی بزرگمهر مطالب آنرا فهمید و مفهوم نامه را ترجمه کرد. عرب‌ها به وی بوذرجومهر گویند.

منابع :

ایران در زمان ساسانیان نوشته کریستنسن ترجمه یاسمی جوامع الحکایات سدیدالدین محمدبن محمد عوفی

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «بزرگمهر بختگان»، پارسیان دژ، ۱۳۹۲.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1272/pdf/بزرگمهر-بختگان.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۵ خرداد ۱۳۹۲